

Оксана ПОДОЛЯК

здобувачка освітньо-професійної програми

«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ

Науковий керівник – д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту,

публічного управління та персоналу ЗУНУ Руслан АВГУСТИН

РЕГІОНАЛЬНІ ФАРМАЦЕВТИЧНІ КЛАСТЕРИ: ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ

Посилення впливу світових інтеграційних процесів на розвиток регіональних економік обумовлює необхідність застосування сучасних методів та способів внутрі- та міжрегіональної взаємодії. Без сумніву, потреба захисту регіонального ринку стає однією з причин кооперації між підприємствами-конкурентами; участь у розробці регіональних програм дозволяє суб'єктам бізнесу через застосування інституту державно-приватного партнерства віднайти нові джерела конкурентних переваг та більш ефективно використати наявний ресурсний потенціал. Перенесення конкурентної боротьби з ресурсної площини у сферу інституційної взаємодії обумовлює необхідність налагодження конструктивного діалогу місцевих органів влади з представниками бізнесу та інституційних утворень, та стає однією з причин активного використання кластерних моделей та технологій [1].

Рівність кожного з учасників об'єднання, широкий інструментарій внутрі- та міжкластерної взаємодії незалежно від ініціатора територіально-галузевого об'єднання підтвердили можливість успішного створення кластерів практично у всіх галузях економіки, тому кластери перетворились на важливий інструмент державної підтримки на регіональному рівні.

Фармацевтичний сектор галузі охорони здоров'я є стратегічно важливою для економіки будь-якої країни, оскільки її продукція спрямована на збереження та відновлення здоров'я населення. Будучи однією з найбільш науко- та інноваційномістких галузей, в якій, незважаючи на значну кількість державних замовлень, превалює лєвова частка імпортих товарів, фармацевтичний сектор галузі охорони здоров'я володіє високим кластероутворюючим потенціалом.

На нашу думку, враховуючи особливості розвитку вітчизняного фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я, серед яких велика частка державного замовлення, значний обсяг імпортих препаратів та потреба в їх заміщенні, необхідність залучення великих обсягів інвестицій, доцільним є реалізація індо-китайської моделі формування кластерів. Ця модель може бути застосована по відношенню до галузей, в яких існує висока потреба у передових технологіях, недостатня величина власного капіталу для реалізації масштабних інвестиційних проектів, проте існують значні запаси дешевих ресурсів. Без

сумніву, основну роль в реалізації цієї моделі повинна відіграти держава в особі національних та регіональних органів влади, зусилля яких повинні бути спрямовані на захист вітчизняного ринку шляхом лобіювання інтересів вітчизняних товаровиробників, розвиток інноваційної інфраструктури, створення центрів трансферу технологій та ін.

Пріоритет визначення моделі створення фармацевтичних кластерів повинен також базуватись на принципі комплексності, який передбачає управління кластером з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на його утворення. У процесі формування фармацевтичного кластера до складу його учасників входять представники бізнесу, місцевих органів влади, науково-дослідні та освітні установи, інфраструктурні організації, інші інституційні утворення, тому важливим є забезпечення принципу оптимальності розміру і структури об'єднання. Без сумніву, реалізація цього принципу перебуває у взаємозв'язку з факторами зовнішнього і внутрішнього середовища, а також обраною моделлю формування кластера, що забезпечує єдність з принципами комплексності та багатомодельності. Нарешті, здійснюючи управління процесами формування фармацевтичного кластера, потрібно провести прогностну оцінку результатів, які можуть бути отримані від інтеграції кожного з учасників, що потребує врахування принципу синергізму.

Інструментарій регіональної підтримки процесів формування кластерів залежить від обраного типу територіально-галузевого об'єднання, тому доцільним є застосування диференціального підходу до управління процесами кластеризації у фармацевтичній галузі (таблиця 1).

Таблиця 1.

Напрями регіональної підтримки процесів формування кластерів у фармацевтичній галузі [2]

Класифікаційна ознака	Тип кластера	Напрями регіональної підтримки
За ступенем формалізації	Формальні	Ініціація кластера
	Неформальні	Виявлення та прогноз розвитку
За походженням	Виникли природно	Формування загальної стратегії розвитку; інфраструктурний розвиток середовища виникнення кластера
	Штучно сформовані	Фінансування витрат на інтеграційні та спільні проекти; ініціація кластера; цільові інвестиції у виробництво, інфраструктуру
За характером домінуючого техніко-технологічного зв'язку	Вертикальні	Формування сприятливого економічного та інституційного середовища
	Горизонтальні	Формування розвиненої інженерної та соціальної інфраструктури
За об'єктом концентрації виробництва і капіталу	Сфокусовані	Організаційна, інституційна, інформаційна підтримка «ядра» кластера
	Диверсифіковані	Інфраструктурний розвиток території, інституційна, інформаційна підтримка

Класифікаційна ознака	Тип кластера	Напрями регіональної підтримки
За характером домінуючого організаційно-економічного зв'язку	Ринкові	Пряма фінансова та організаційна підтримка; інфраструктурний розвиток території; інституційна, інформаційна підтримка
	Адміністративні	Ініціація кластера; пряме інвестування; організація та фінансування виробничої діяльності
За ступенем інноваційності	Інноваційні	Пряме фінансування інноваційного виробництва; створення режиму найбільшого сприяння у фінансовому та інституційному аспектах
	Традиційні	Моніторинг; прогнозування; використання результатів для ефективного позиціонування регіону

Вважаємо, розглянута різноманітність напрямів регіональної підтримки вимагає застосування багаторівневої системи управління процесами формування фармацевтичних кластерів у регіональній економіці, зокрема, через контури стратегічного, тактичного та оперативного управління.

Зміст оперативного управління полягає в розробці заходів по здійсненню наскрізного контролю за потоковими процесами між учасниками кластера, які включають систему інформаційного обміну, заключення угод, підписання договорів всередині територіально-галузевого об'єднання та ін. Без сумніву, оперативний рівень управління зорієнтований на швидку реакцію на зміни поточної інформації, і визначається характером внутрікластерних взаємодій між членами кластера.

Тактичний рівень управління забезпечує вирішення більш складних завдань на основі аналізу інформації, отриманої на оперативному рівні, і спрямований на координацію роботи кластера в цілому. На тактичному рівні здійснюється координація роботи всіх учасників внутрікластерних взаємодій через ядро кластера – координаційний центр, який відповідає за роботу об'єднання в цілому. У якості координаційного центру може виступати як один з учасників, так і новостворена установа (організація).

На нашу думку, для фармацевтичних кластерів недоцільним є створення нової установи (організації), яка б виконувала координаційні функції по відношенню до кожного з членів; цю роль варто покласти або велике фармацевтичне підприємство або наукову установу (залежно від того, хто виступив ініціатором формування об'єднання).

У контурі стратегічного управління здійснюється розробка стратегічних цілей діяльності кластера на довгострокову перспективу, серед яких найбільш значимими є функції планування та координації тактичних дій.

Без сумніву, запропоновані рівні управління процесами формування кластера взаємопов'язані між собою. Їх визначення, на нашу думку, дозволяє не лише виділити об'єкт впливу та встановити напрями управлінської дії на нього, але й співставити різноманітні управлінські рішення. Важливим при застосуванні

системи багаторівневого управління вважаємо забезпечення гнучкості управлінської системи в цілому, здатність її динамічно розвиватись під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища формування кластера.

Перетворення кластерів на важливий інструмент державного регулювання обумовлює необхідність не лише визначення умов його застосування, але й можливостей подальшого управління. Оскільки формування кластера у соціально-економічній системі зазвичай базується на попередній оцінці конкурентних переваг території, функції регіональних органів влади полягають у всебічній підтримці кластерних ініціатив та сприянню його перетворенню у повноцінне територіально-галузеве об'єднання.

Список використаних джерел:

1. Avhustyn R. Naslidky ekspansiyi hlobal'noyi tinovoi ekonomiky v systemu vitchyznyanoho vnutrishn'oekonomichnoho rozvytku [Consequences of the global shadow economy expansion into the system of domestic internal economic development]. *Visnyk Dnipropetrovs' koho universytetu. Seriya «Ekonomika»– Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Economics*, 2014, 8.4: 27-34.

2. Бородкина Е.В. Зарубежный опыт участия государства в процессах кластеризации. *Актуальные проблемы развития хозяйствующих субъектов, территорий и систем регионального и муниципального управления* : сб. науч. тр. Воронеж : Воронеж. гос. пед. ун-т, 2010. Вып. 2. С. 45-48.

Владислав ПРАЦОВНИК

здобувач освітньо-професійної програми
«Менеджмент», ЗУНУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ Світлана СКОЧИЛЯС

**УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

На сьогоднішній день, коли вітчизняні виробники зіштовхнулися з проблемою виходу та міжнародні ринки та конкуруванням з закордонними виробниками питання якості продукції та відповідність її стандартами є одними з першочергових.

Велика частка продукції виробництва має низьку якість і не зможе конкурувати із імпортованою продукцією. У зв'язку з цим необхідним є підвищення конкурентоздатності українського виробника за рахунок підвищення якості його продукції та отримання відповідних сертифікатів систем управління якістю, що дало б можливість не тільки відстояти свої позиції на